

az Oroszországi Internet Akadémia és az Intel speciális pályázatot hirdetett meg a kiterjedt paraszti régiók számára. Ennek díjait a legjobb orosz nyelvű zenei, művelődési, irodalmi, szórakoztató site-ok nyerik el.

/ZEMSKOV, A. I.: Dostup k elektronnyh resursam ot Bonna do Vladivostoka. = Naučnye i tehničeskije biblioteki, 7. sz. 2000. p. 25–37./

(Futala Tibor)

Oroszországi törekvések az elektronikus források katalógizálásának egységesítésére

Az *elektronikus források* (a továbbiakban: EF) katalógizálásának kérdése Oroszországban sem kevésbé napirendi, és nem kevésbé bonyolult, mint másutt. Miközben a könyvtárak EF-készlete rohamosan növekszik, csak elvétve akad olyan könyvtár, amely katalógizálási problémát és kötelezettséget lát ebben a növekedésben. De még e közben is az „ahány ház, annyi szokás” elve érvényesül, azaz a kezdeményezések alkalmazta formátumok, módszerek és technológiák igencsak eltérnek egymástól.

Az Oroszországi Állami Könyvtár a helyzet kuszaságát érzékelve, és az egységesítés igényét hangsúlyozva már 1997-ben módszertani segédletet – adott ki az EF bibliográfiai leírása címen. Ezzel párhuzamosan megszületett a leírás országos szabványának első változata is, amely a nemzetközi ISBD (ER) szabvány ajánlásait próbálta az orosz valóság talajába átültetni. Az imént említett „módszerek” meglepte azonban nem sokat segített a helyzet rendezettebbé tételében, aminek az volt és mindmáig az az oka, hogy az EF katalógizálásához szükséges adatok vagy hiányzanak, vagy csak nehezen férhetők hozzá. Az ebbéli holtpontról való elmozdulást azonban egy örömdetes fejlemény, a *Dublin Core* nemzetközi formátum létrejötte helyezi közeli kilátásba. Ez a formátum az EF-ről minimális mennyiségű adat felvételét kívánja meg, továbbá az interneten egy olyan információs környezet kialakítását, amelyet a nemzetközi szakirodalom *metadata* elnevezéssel illet. Az EF vonatkozásában ez annyit tesz, mint minimális bibliográfiai

információ valamely objektumról keletkezését követően, és a katalógus elkészültét megelőzően.

Az Oroszországi Állami Könyvtár 1998 és 1999 folyamán kísérlet gyanánt hozzáfogott az oroszországi internetforrások metaadatbázisának meghonosítását lehetővé tevő programellátás kimódolásához. Ez úgy néz ki, hogy a könyvtár szerverén egy olyan interaktív formát helyeztek el, amelybe minden érdekelt beviheti az internetforrás leírását abból a célból, hogy válaszként megkaphassa annak *Dublin Core Metadata Set* formátumban való leírását. A programellátás a DC RSL csomag révén történik. Jelenleg a bázisban több mint 2000 leírás található. Terjesztése: *freeware*. A továbbfejlesztés a helyi EF bázisba vételét tűzte ki célul. Ez megköveteli a *Dublin Core* orosz verziójának elkészítését, ami azt jelenti, hogy a formátumot az orosz katalógizálási szabályokhoz kell igazítani.

Az EF katalógizálásának rendezéséhez az Oroszországi Állami Könyvtáron kívül más intézmények is szeretnének hozzájárulni. De: a *Dublin Core* egyszerűségénél fogva minden bizonnyal prioritást fog élvezni az EF-problematika megoldásának útján.

/KASPAROVA, Nataliä Nikolaevna – ŠVARCMAN, Mihail Efremovič: Sozdanie bazy metadannyh elektronnyh resursov v Rossii: problemnaä situaciä i perspektivy razvitiä. = Bibliotekovedenie, 5. sz. 2000. p. 48–51./

(Futala Tibor)

Oroszországi sikertörténet: az Inform-Sistema és a MARK rendszer

Az alábbi sikertörténet még 1989-ben kezdődött. Ekkor mérték fel ugyanis, hogy a felsőoktatási könyvtárakban miként alakul az automatizálás. Kiderült: noha a megelőző években komoly költ-

ségvetési ráfordítások szolgálhatták volna az előrelépést, csak a pénz fogyott el anélkül, hogy e téren valami megváltozott volna. Azok az elképzelések ugyancsak szertefoszlottak, amelyek kül-

földi automatizált információs-könyvtári rendszerek megvételét és orosz viszonyokra történő adaptálását tartották „punctum saliens”-nek a mind idegesítőbb elmaradottság leküzdésében. A kínálat túlságosan drága volt, az adaptálás pedig felettebb körülményesnek látszott.

Bízva munkatársai felkészültségében és invenciózusságában, ekkoriban (konkrétan 1993-ban) lépett színre az *Inform-Sistema* magánvállalkozás (újabbán egyesülésként működik), s mindjárt egy kész rendszerrel, a már 1990 óta fejlesztett MARK-kal rukkolt elő. Ez lokális rendszer volt, és a következők jellemezték:

- USMARC formátumot használt;
- különféle hosszúságú rekordok tárolására alkalmas adatbázis-kezelővel rendelkezett;
- egyaránt elő tudta állítani a GOST-szabványok megkövetelte reprodukciókat és más egyéb – tetszőleges – outputokat;
- más és más nagyságú és sajátosságú könyvtárak szükségleteihez lehetett módosítani;
- teljes mértékben kompatibilis volt az alkalmazott technológiákkal.

A rendszert ezenfelül bármiféle olcsó számítógépen (pl. Pravec, Mazovia, ES-1840) üzemeltetni lehetett, ami az akkori infrastruktúrát tekintve óriási előnynek bizonyult. A lokális MARK népszerűségét korántsem csak kiváló tulajdonságainak köszönhetette, hanem annak is, hogy az egyesülés tudta: „a jó bornak is kell a cégér”. Ezért a rendszer fő alkalmazóit – a központi és regionális nagykönyvtárakat – bemutató-továbbképző feladatkör ellátására kérte fel. Az időközben kiépült hálózat 26 ilyen központból áll, természetesen jelenleg immár az egyesülés továbbfejlesztett termékeinek terjesztésére koncentrálva.

1994–95-ben munkálták ki a MARK hálózati variánsát, amely hat automatizált munkahelyet tud kiszolgálni, nevezetesen az adminisztrációt, az állománygyarapítást, a feldolgozást, a raktározást, az olvasó keresőtevékenységét, valamint a kölcsönzést. Operációs rendszere a *Novell Netware*. Napjainkban mintegy 100 könyvtár honosította meg.

A számítástechnika viharos fejlődése folytán a tegnap még élenjáró megoldások napjainkra elavulttá válnak. Ez esett meg a DOS-ra orientált programeszközökkel is, úgyhogy – különösen az internet akadálytalan használatára való tekintettel – célszerű volt áttérni a Windows- és a Unix-orientációra. Az *Inform-Sistema* 1997 és 1999 között „e jegyben” hozta létre a MARK-SQL-t, amely minőségileg magasabb szinten tudja kielégíteni a könyvtári igényeket, nem utolsósorban az internet aktív hasznosítására vonatkozókat. A MARK-SQL megjelenésétől kezdve még egy év sem telt el, de máris több mint 30 helyen használják. 2000 áprilisában 160 személy vett részt az ország valamennyi régiójából a rendszer hivatalos bemutóján, úgyhogy bizvást várható további, még gyorsabb ütemű terjedése.

1999 augusztusában kezdte meg az egyesülés képző intézményének, az *Inform-Sistema*⁺-nak a megszervezését, válllvetve a Kunccevo központosított könyvtári rendszerrel. Azóta az Oktatási Minisztérium licenciát biztosított e képzési formának. Az egyesülés alapozó jellegű kézikönyveket és szakszótárakat is publikál, illetve hazai és nemzetközi kutatási projektekbe kapcsolódik be, esetenként neves külföldi cégeket is megelőzve.

Az *Inform-Sistema* életrevalóságát legújabbán az a próbálkozása minősíti, hogy megtette az első lépéseket az előfizetési ügynökség létesítése felé vezető úton. Ezzel külföldi szolgáltatások egy részének kiváltására nyílik lehetőség.

A 90-es évek elején sok magánvállalkozás kényszerült létrejönni az állam válsága miatt. Azóta e vállalkozások túlnyomó része tönkrement. Az *Inform-Sistema* a kevés kivétel egyike. Sikere annál is inkább tiszteletre méltó, mivel „kispénzü” intézményrendszer szolgálatába szegődött.

/POPOV, V.–GRIBOV, V.: NTO „Inform-Sistema”: 10 let uspešnoj raboty. = Biblioteka, 10. sz. 2000. p. 37–39./

(Futala Tibor)

Lengyel vélekedés a könyvtári munkanormákról

A norma-normatíva általában és a könyvtárügyben egyaránt többféle jelentést hordoz. Ezért üdvözjelzős szerkezettel élni, hogy kitűnjék: éppen mi-

lyen normáról van szó, éppen melyik válfajáról beszélünk. A fontosabb könyvtárügyi-könyvtári normák a következők: